

Nasjonalsvikaren

Sjølve historikarar har til no funne det umogeleg å av-demonisere Vidkun Quisling. Nordmenn flest vil rett og slett ikkje sjå på han som eit menneske av kjøtt og blod. For folk flest er han rett og slett, etter Hitler, sjølve Fanden personifisert. Difor skal det moralsk mot til å gjere det Hans Fredrik Dahl (HFD) gjer, nemleg leggje bort biletet av ein mann full av svik og vondskap, byrje på null når han i to mursteinsband teiknar eit bilete bygt på fakta. Det er litt av ei oppgåve å skrive ei analytisk bok om denne mannen, i strid med illviljen som er bygt opp gjennom 1930-års anti-propaganda, etterfølgd av okkupasjons- og etterkrigstidas forkludrande, djeveforheksa, feiltolkande, ofte beint fram *forfalskande historiofagi*. HFDs bilete av Quisling er altså ikkje i samsvar med det folk stort sett har lese om mannen.

Eg har lyst til å dekkje meg (og HFD) bak A.J.P. Taylor, historikaren som vågar å gå andre vegar. Han seier at konformitet nok gjev deg eit roleg liv, ja det kan til og med gje deg eit professorat (Taylor vår tids kanskje fremste historikar, blei ikkje professor i Oxford slik han ønskte. Professoratet gjekk til ein mykje mindre historikar, som traska i gamle spor). Men alle framsteg kjem frå ikkje-konformitet. Dersom det ikkje hadde vore dissentarar, so hadde verda stått stille. HFD likar truleg, akkurat som Taylor, å vekkje til debatt. Gjennom heile boka finn han rimelege forklaringsar på Quisling sine handlingar. Det åleine er noko heilt nytt, sjølv blant historikarar.

Meir enn Quislings svik

Det var mange fleire enn Quisling som svikta katastrofalt 9. april, som før 9. april, og etter. Her ligg, etter mi meining, stoff til endå ei bok, der dei mest skandaløse og øydeleggjande handlingane og ikkje-handlingane til regjering, generalstab og admiralstab måtte bli hovud-tema (ikkje-nøytralitet, overmobilisering mot feil fiende i Øst-Finmark og Troms innland, regjeringas drepande mobiliseringsordre natt til 9. april, den tafatte haldninga frå styresmaktene dei par første døgra då felttoget i røynda blei avgjort, får vere nokre stikkord for kva eg har i tankane). Likevel var det umogeleg i 1945 å sjå noko som helst forklarande, for ikkje å seie formidande, ved Quislings handlingar. I staden blei det naudsynt med selektiv historieskriving, ja beint fram med juks med fakta, for å få alt til å passe inn i eit på forhånd fastlagt mønster (t.d. fiksjon med teksten i kapitulasjonsdokumentet av 10. juni mellom overkommandoane).

I saka mot Quisling bygde retten på føresetnaden at Quisling var eit vondt (infamt, låkt, djævelsk) menneske. Med HFDs bøker blir mykje annleis. Verkeleg skremmande blir det når kollegaer åtvarer HFD, spor om han veit kva han gjer med revisjonismen sin o.l., som vil seie at han fortel den historiske sanning i staden for å servere den propaganda og svart-kvitt framstillinga vi har levd med i eit halvt hundre år. Ein lyt då spørje om den historiske sanning er farleg? Er svaret ja, lyt eg seie meg samd med kollegaer som ristar på hovudet. Etter dommen (i Quisling-saka) oppmoda Quisling Hitler til å utrydde jødane i Noreg. Rett nok var Quisling klart anti-semitt, seier HFD, og samd i deportasjonen. Men altså ikkje i at dei skulle utryddast.

Quisling hadde fått ein høg britisk orden, CBE (Commander of the British Empire) for tenester han hadde gjort landet, og var på fleire måtar engelskvennleg. Frederik Prytz, som stod Quisling spesielt nær, som han var Dus med, hadde gått på britisk kostskule (Public School) saman med den framstående politikaren Lord Swinton. Quislings sekretær Harald Franklin Knudsen (ein nær slektning av statsminister m.m. Gunnar Knudsen) hadde også engelsk kostskulebakgrunn. Prytz, som kjende statsminister m.m. David Lloyd George godt, freista å påverke Quisling til å arbeide for fred mellom Storbritannia som jo hadde erklært Tyskland krig, ikkje omvendt, og Tyskland. Men Quisling var meir oppteken av at britane ville gå i land i Noreg, som i sin tur ville føre til russisk intervensjon i Nord-Noreg. Slik ville vårt land,

OBJEKTIV. Det er objektiv historie Hans Fredrik Dahl skriv, meiner Svein Blindheim

Biografi

Hans Fredrik Dahl
Vidkun Quisling. En fører for fall
Aschehoug

le støyte saman og dele landet mellom seg. For alt i verda måtte det forhindrast at stormaktene førte krigen til Noreg. Det igjen førte til at han forhandla med tyskarar (storumirar Raeder, Rosenberg, Scheidt o.a.) Då er han inne på vegen mot sviket. Sjølv sagt såg han rett i at hovudoppgjeret måtte komme til å stå mellom Tyskland og Sovjetunionen, eit syn som var mindre originalt.

HFD snakkar ikkje direkte om det, men iallfall

knappt er behandla går heller ikkje HFD, etter mi meining, djupt nok inn på Quislings tilbakekalling av mobiliseringsordren frå regjeringa 9. april. Han omtalar ikkje Quislings fleire freistnader på å få to offiserar nett frå Generalstabens mobiliseringsavdeling til å melde seg til teneste i Oslo. Dei to var kaptein Vagn Knudsen og løytnant Jens H. Throne Nordlie. Å etterkomme ordren frå Quisling som sjølv meinte han var lovleg statsminister, tankar dei to nok ogso må ha vore inne på var, i praksis, det same som å deserte (den same Nordlie skreiv etter krigen utgreiinga om felttoget i 1940 for Undersøkelseskommissjonen av 1945, mens Vagn Knudsen i okkupasjonstida arbeide med å samle inn materiale om krigen i Noreg for NS sin granskingskommissjon). Begge var med i Generalstabens under felttoget, men valde ulike vegar seinare).

Eit revolusjonært parti

Det er umogeleg å ta opp innhaldet i denne mursteinen av ei bok, anna enn å seie at ho er den første omhyggjelege og rettferdige skildringa av hovudpersonen Vidkun Quisling. Ho tek opp idear, rørsler og tankar som ikkje er prega av den standard svart-kvite framstillinga vi har tatt til takke med til i dag. Quislings parti var ikkje borgarleg, slik folk flest trur. Tvert imot var NS eit anti-liberalt, revolusjonært parti. Mange av dei som braut med Quisling før krigen, som h.radvokat Hjort, Victor Mogens, Hans S. Jacobsen var brunare enn Quisling. Nokre av desse fråfalne gjekk inn att i NS, og betalte etter krigen. Andre blei høgst respekterte, om ikkje jøssingar, so iallfall, sjølv ogso om dei sommaren 1940 spela like forrædarisk. Mykje av dette har vore *ikkje-stoff* i etterkrigs-Noreg.

Samstundes med at vi får eit tydeleg bilete av Quisling, Føreren, framstår endre nordmenn som grovt inkompetente. Aller mest gjeld dette ei regjering som fører ein katastrofal utanrikspolitikk. Noreg fekk eit politisk vakuum då Nygaardsvold-regjeringa flykta frå rikets hovudstad 9. april. Boka syner klart at tyskarane ønskte ei regjering å ha med å gjere frå første stund. Spellet om Noreg var i røynda avgjort allerede 9. april, no var det stort sett berre eit spørsmål om kor lang tid tyskarane trong for å binda saman landsdelane. Hitler var ikkje heilt jor med den politiske situasjonen dei kritiske timane 9. april, og aksepterte Quislings statskuppregjering. Dagen etter heldt han fast på henne under Bruers møte med kongen og Koht på Elverum. Men samstundes var intrigerende menn, og andre aktivistar, i Oslo, i ferd med å erstatte Quisling-regjeringa med det vi kjenner som Administrasjonsrådet, eit forvaltnings- og administrasjonsorgan.

Som HFD påviser hadde Quisling-regjeringa som føresetnad å vere eit suverenitetsberande organ, *ikkje* eit administrasjonsorgan. Men dei aktive, intrigerende mennene i Oslo (Berg, Bergravn, Christensen, Hjort, Victor Mogens o.fl.) greidde raskt å få Quisling avsett. Dermed var rikets suverenitet tapt, og difor fekk vi Terboven, med dei fullmaktene som Administrasjonsrådet *ikkje* hadde. I Danmark heldt den sittjande regjeringa fram, og Danmark fekk sin tyske utsending, Werner Best, men med litt makt ved sida av regjeringa.

HFD skildrar Quisling og tida prestisj og upartisk. Eg ser bøkene hans (dei to mursteinsbanda) som eit kjempeløft i norsk biografilitteratur. Dei er slett ikkje tilskatta som årsaking og oppreising for mannen som gjorde statskupp 9. april. Vi møter ein sær og tagall Quisling hos HFD, ein revolusjonær og anti-semitt men, som nemnt, *ikkje* ulhengar av holocaust, og ein person som stadig meir blei røsla/NS sin fange. Det er objektiv historie HFD skriv. Implisitt av-demoniserer han dermed Quisling. Eg helsar velkommen dette femti år forseinka korrektivet til folkedommen som har rådd grunnen til no. Folkedommen har i stor monn vore tufta på selektiv framstilling, ja, på løgn og antihysteri, med Quisling som synonymt/ny-ordet for landssvik ei framstilling som, for å seie det folkeleg, er heilt på jorðt!

Diverre overraskande so lenge mange sentrale